

Anayasa Önerisi

GİRİŞ

Biz, Türkiye Cumhuriyeti Halkı, Cumhuriyetimizin kurucusu büyük Atatürk'ün gösterdiği doğrultuda, uygar yaşama elverişli bir toplum oluşturmak, adaleti hakim kılmak, iç huzuru sağlamak, dış tehditlere karşı ortak bir savunma sağlamak, genel refahın artmasına müsait bir düzen yaratmak ve özgürlükçü demokrasinin bütün nimetlerinden faydalanmak üzere ortaya koyduğumuz bu Anayasayı kabul ve tesis ederiz.

BİREY HAKLARI

Bent 1. Anne ve babasından herhangi biri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan, veya anne ve babasından herhangi biri en az on yıldır Türkiye'de yaşayan ve Türkiye'de doğmuş her insan, geri alınamaz bir hakla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır.

Bent 2. Din ve Devlet işleri ayrıdır. (Laiklik Prensipleri.) Devlet dini vecibelerin icrasını sınırlayacak veya herhangi bir dini vecibenin icrasını mecburi kılacak hiç bir tasarrufta bulunamaz. Hiç bir dini vecibenin icrası, o icraya bazı bireyleri gönülsüz olarak dahil ediyorsa veya gönüllü de olsa katılan ve fakat yaşları 18 yaşından küçük olanlara fiziki eziyeti içeriyorsa; böyle bir icra, bu bent dışında belirtilen ve dini vecibelerin icrasının sınırlandırılmaması ile ilgili hükmün kapsamı dışına çıkar ve konuyla ilgili bütün kanunların kapsamına girer.

Bent 3. Devlet ifade özgürlüğünü kısıtlayacak herhangi bir tasarrufta bulunamaz. Bireyler ve özel kurumlarla ilgili kasten hilaf-ı hakikat ifadede bulunanlar, bu eylem gerçekleşikten sonra ilgili kanunlarla kovuşturmaya uğratılabilirler, ancak böyle ifadeler yapılmadan önce veya sonra ifade özgürlüğüne mani olacak hiçbir kısıtlama getirilemez. Savaş halinde Devlet sadece askeri haberlerin yayınlanmasına sınır getirebilir.

Bent 4. Bireylerin barışçı bir şekilde toplanmalarına, şikayetlerini yazılı ve sözlü belirtmelerine hiç bir sınırlama konulamaz.

Bent 5. Herkes, kendi yaşamını uygun gördüğü şekilde sürdürmek, üretmek, mübadele etmek ve mülkiyet edinmek hakkına sahiptir. Bir kimse yaşamından, özgürlüğünden veya mülkiyetinden, sadece kanunun gösterdiği yollardan geçerek mahrum bırakılabilir. Toplumsal yaşamın gereği olarak başka bireylerle koordinasyonu zorunlu olan ve kanunlarda açıkça belirtilen bazı fiziki eylemlerde özgürlüklerin ve mülkiyetin kullanımı, bir kamu otoritesinin tanzimine sokulabilir.

Bent 6. Hiç bir kimsenin mülkiyeti, adil karşılığı verilmeksizin kamulaştırılmaz.

Bent 7. Kanunla açıkça yasaklanmışlar dışında hiç bir malın üretim ve mübadele özgürlüğü sınırlandırılmaz. Devlet adalet, asayiş ve savunma konuları dışında hiç bir üretim ve mübadele alanında bilfiil girişimci olamaz.

Bent 8. Bir hak, bir insanın davranma özgürlüğünün ifadesidir; bir takım mal veya hizmetleri, o mal ve hizmetlere karşılık olarak onları üretenlerce belirlenen değerleri sunmadan karşılıksız olarak elde

etmek değildir. Hiç kimse, başka bir kimsenin mal ve hizmetlerinden sahibinin rızası olmaksızın yararlanamaz.

Bent 9. Özel hayatı bireye aittir. Yargıç kararı veya suçüstü hali olmaksızın; hiç bir kimsenin üstü, meskeni ve eşyaları aranamaz; özel hayatının ve haberleşmesinin gizliliğine dokunulamaz.

Bent 10. Kimse eylemin yapıldığı anda kanunda suç olarak tanımlanmamış bir fiilden dolayı suçlanamaz. Suçluluğu hakkında kuvvetli belirtiler olan bir kişi, kaçma veya delillerle oynayabilme ihtimallerinin bulunması halinde ancak yargıç kararıyla tutuklanabilir. Suçüstü halinde veya gecikmesi halinde sakınca olan ve kanunla belirtilen şartlarda yargıç kararı olmaksızın yakalanan bir kişi, her hâl ve şartta, en çok yirmi dört saat içinde yargıç karşısına çıkarılır ve yargıcın tutuklamaması halinde aynı isnattan dolayı yeni deliller dahi ortaya çıkmış olsa en az kırk sekiz saat geçmeden yargıç kararı olmaksızın tekrar yakalanamaz. Tutuklanan veya yakalanan kişiye suçlanma sebebi derhal söylenir. Herkes yer veya suç çeşidi itibarıyla, isnat edilen eyleme, eylem tarihinde bakan mahkeme dışında bir mahkeme önüne çıkarılamaz. Tutuklu kişinin tutukluluk halinin yargıç tarafından gözden geçirilmesini isteme hakkı ve yargıcın, tutuklu kişinin mahkeme önüne getirilmesini emretme yetkisi hiç bir hal ve şartta sınırlandırılmaz. Herkes ilgili olduğu mahkeme davalarının hızla bitirilmesi hakkına sahiptir. Suçluluğu ispat edilene kadar herkes masum addedilir. Kimse, kendisi, anne-babası, eş veya çocuklarıyla ilgili ifade vermeğe zorlanamaz. Herkes mahkeme önünde tanıklarla yüzleşmek, kendi lehine olan tanıkları zorla mahkemeye getirtmek, avukat tutmak veya maddi gücü yetersizse kamu avukatlığı hizmetlerinden yararlanmak hakkına sahiptir. Kimse aynı suçtan ikinci defa hürriyeti bağlayıcı ceza mahkumiyeti alacak biçimde yargılanamaz. Kimse zalimane ve eşi görülmemiş bir şekilde cezalandırılmaz.

Bent 11. On sekiz yaşını bitirmiş herkes siyasi seçimlerde oy kullanma hakkına sahiptir.

Bent 12. Herkes, doğuştan veya sonradan edindiği hususiyetlerine bakılmaksızın kanun önünde eşittir.

Bent 13. Hiç bir grup, içindeki bireylerin her birinin sahip olduğundan daha büyük bir hakka sahip değildir. Hiç bir grubun bireyi, o gruptaki bireylerin tamamının veya bir kısmının, niteliksel veya niceliksel özelliklerinden dolayı, yaptıklarından veya yapmadıklarından dolayı, daha az veya daha çok hakka sahip değildir.

Bent 14. On sekiz yaşından küçük bireyler. zihnen ve bedenen gelişmelerini mümkün kılacak olanaklara sahip olmak ve zihin ve bedenlerine yönelecek tehditlerden korunmak hakkına sahiptir.

Bent 15. Devlet bu maddedeki birey haklarının başka bireylerce veya Devlet görevlilerince ihlalini önleyecek tedbirler alır.

YASAMA

Bent 1. Yasama kuvveti Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir.

Bent 2. Meclis, en az 25 yaşındaki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasından, dört yılda bir, dört yıl görev yapmak üzere, kanunla belirlenecek dar bölgelerden, oyların %50'den fazlasını alarak seçilmiş, 300 milletvekilinden oluşur. Hiç bir adayın %50'den fazla oy alamaması halinde, en çok oy alan iki adayla seçim iki hafta sonra tekrarlanır.

Bent 3. Meclis kendi başkanını ve diğer görevlilerini seçer, çalışma usullerini kanunla belirler.

Bent 4..Milletvekilliği hakkını kaybetme sadece ölüm, istifa veya Anayasal Tard ile mümkündür.

Bent 5. Anayasal Tard, görevden alınması Anayasal Tarda bağlı bir devlet görevlisinin, vatana hıyanet, rüşvet ve kanunda belirtilen diğer suç ve kabahatlerden dolayı mahkum olması ve bu mahkumiyetin Meclis üye genel sayısının 2/3'ünce onaylanmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti Başkanının Anayasal Tardında, bu işlemle ilgili Meclis oturumlarına Yüksek Mahkeme Başkanı başkanlık eder.

Bent 6. Meclis üye genel sayısının %25 eksilmesi halinde yenileme seçimleri yapılır.

Bent 7. Milletvekilleri, Meclisteki konuşmalarından dolayı takibata uğratılamazlar, Meclis oturumu sırasında veya oturuma giderken tutuklanamazlar.

Bent 8. Milletvekilleri bu görevleri dolayısıyla Anayasal Maaş alırlar ve başka hiç bir Devlet memuriyetine atanamazlar.

Bent 9. Anayasal Maaş, yüksek bir yaşam seviyesi sağlayan ve satın alma gücü görev süresince mümkün olduğunca sabit tutulacak şekilde kanunla düzenlenen ödemedir.

Bent 10. Bütün kanun tasarıları Mecliste teklif edilir ve üye genel sayısının çoğunluğuyla kabul edildikten sonra, on gün içinde veto edilebilir kaydıyla Başkana sunulur. Başkanın onaylamasıyla tasarı kanunlaşır. Başkan onaylamaz ve on gün içinde veto da etmezse tasarı kanunlaşır. Başkanın veto etmesi halinde tasarı Meclise geri gönderilir. Veto edilmiş bir tasarı Meclisin üye genel sayısının 2/3'ünce kabul edilirse kanunlaşır.

Bent 11. Meclis aşağıdaki yetkilere sahiptir:

Yüksek mahkeme altındaki mahkemeleri kurmak.

Yerel Yönetim teşkilat kanunları yapmak, ki bu kanunlar Yerel Yönetim birimlerinin Başkan, Başkan Yardımcısı ve Meclislerinin seçim esasları, tur sayısı, dar bölgelerin tayini, %50'den fazla oyla seçilme, görev süresi şartları açısından – Türkiye Cumhuriyeti Başkanı, Başkan Yardımcısı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi seçim esaslarına uygun olarak düzenlenmelidir.

Vatandaşların Birey Haklarını iç ve dış tehditlere karşı korumak için kanunlar koymak ve bu hizmetlerde kullanılmak üzere savaş hali dışında bireylerin veya kurumların net gelirlerinin %10'unu geçmemek üzere vergi toplamak.

Sadece savaş halinde yabancı ülkelerle ticareti düzenlemek.

Savaş ve Barış ilan etmek.

Geçerliliği ancak o yasama döneminden sonraki ikinci seçimde başlamak üzere, seçim kanunları ve Anayasal Maaş kanunları çıkarmak.

Geçerliliği ancak o yasama döneminden sonraki ilk seçimde başlamak üzere, üye genel sayısının 2/3'ünce kabul edilen Anayasa değişiklikleri yapmak.

YÜRÜTME

Bent 1. Yürütme kuvveti, Türkiye Cumhuriyeti Başkanına aittir. Başkan ve bir Başkan Yardımcısı, en az 35 yaşındaki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasından, dört yılda bir, dört yıl görev yapmak üzere, oyların %50'den fazlasını alarak seçilir. Hiç bir adayın %50'den fazla oy alamaması halinde,

en çok oy alan iki adayla seçim iki hafta sonra tekrarlanır. Başkan, seçimden bir ay sonra aşağıdaki yeminle göreve başlar:

“Türkiye Cumhuriyeti Başkanlık görevlerini , yeteneklerimin el verdiği en üst düzeyde yerine getireceğime, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını sadakatle koruyacağıma bütün mukaddesatım üzerine and içerim.”

Bent 2. Başkanlık makamı ancak ölüm, istifa veya Anayasal Tard ile boşalır.

Bent 3. Başkanlık makamının boşalması halinde, Başkan Yardımcısı görevi üstlenir. Her ikisinin aynı zamanda yukarıdaki sebeplerle görev dışı kalmaları halinde, Meclis bir ay içinde, üye genel sayısının çoğunluğuyla, görev dışı kalan Başkanın dönemini tamamlayacak bir süre için yeni bir Başkan ve Başkan Yardımcısı seçer.

Bent 4. Başkan ve Başkan Yardımcısı bu görevleri dolayısıyla Anayasal Maaş alırlar ve başka hiç bir Devlet memuriyetine atanamazlar.

Bent 5. Başkan Türkiye Cumhuriyeti Ordusunun Başkomutanıdır.

Bent 6. Başkan, Yüksek Mahkeme Üyelerini, Kabine Üyelerini, Genel Kurmay Başkanını, Kuvvet Komutanlarını, Büyükelçileri, Valileri ve tayini henüz kanunla düzenlenmemiş bütün Devlet görevlilerini tayin eder ve Yüksek Mahkeme Üyeleri dışındakileri görevden alabilir. Meclis herhangi bir atamayı, bir ay zarfında, üye genel sayısının 2/3'üyle reddetme yetkisini haizdir. Meclis bu maddede sayılanlar dışındaki Devlet görevlilerinin tayinini, kanunla düzenleyebilir.

Bent 7. Başkan, Büyükelçileri kabule, bir ay zarfında Meclis üye genel sayısının çoğunluğunca reddedilebilmek kaydıyla anlaşmalar yapmaya yetkilidir.

Bent 8. Başkan bütün kanunlara riayet edilmesini sağlar.

YARGI

Bent 1. Yargı kuvveti, bir Yüksek Mahkemeye ve Meclis tarafından kanunla kurulan diğer alt mahkemelere aittir. Yüksek Mahkeme bütün kanunların Anayasaya uygunluğunu ve alt mahkemelerin kararlarını denetlemeğe yetkilidir.

Bent 2. Yüksek Mahkeme, biri başkan olmak üzere on üç üyeden kuruludur.

Bent 3. Yüksek Mahkeme üyeleri ve bütün yargıçlar, istifa etmedikçe, Anayasal Tarda uğramadıkça veya yüksek Mahkemenin 2/3'ünce yaşlılık ve sağlık hali gerekçeleriyle görevden alınmadıkça ömür boyu görevde kalırlar. Meclis, Yüksek Mahkemenin yaşlılık ve sağlık hali gerekçeleriyle görevden alma kararlarını, bir ay zarfında, üye genel sayısının 2/3'üyle reddetme yetkisini haizdir.

Bent 4. Yüksek Mahkeme üyeleri ve bütün yargıçlar Anayasal Maaş alırlar ve başka hiç bir Devlet memuriyetine atanamazlar.

Bent 5. Yargı kuvveti, yapılmış ve yapılacak bütün kanunları ve anlaşmaları, vatandaşlar arası, vatandaş Devlet görevlisi arası, Devlet görevlileri arası bütün davaları kapsar.

SORU & CEVAP

Soru: Neden yeni bir anayasa önerisine gerek duydunuz?

Cevap: İki sebepten. Birincisi, yeni bir Anayasa anlayışını Türkiye Anayasa Hukukuna sokmak istiyoruz. İkincisi, yeni bir siyasi sistem öneriyoruz.

Ayrıca;1982 Anayasası, içindeki mantık hataları, iç tutarsızlıkları ve dünyanın hiçbir saygın Anayasasına konu olmamış hususları içermesi açısından, hiçbir yeni anlayış veya sistem önerilmese dahi elle tutulacak durumda değildir.

Soru: Yeni Anayasa anlayışınızı özetler misiniz?

Cevap: Anayasa, bir ülkenin siyasi sisteminin esaslarını tanımlayan temel belgedir. Siyasi sistemin temel unsurları, Devlet ve vatandaşlardır. Yani, bir Anayasa, Devletin ve vatandaşların birbirlerine karşı konumlarını düzenler. Bugünkü Anayasamız açısından; Devlet, engin yetkilerle donatılmış, sorumlulukları belirsiz, adeta uhrevi bir yaratıktır; vatandaş ise, bir maddede verilmiş hakkı, başka bir maddede, bir Devlet görevlisinin keyfine bağlı olarak alınması doğal karşılanmış, Devlet karşısında, adeta, çaresiz bırakılmış bir kuldur. Biz bunu tersine çevirmeye niyetliyiz.

Bizim anlayışımıza göre; vatandaşların meşru faaliyetlerini sadece izinle yapması, Devletin, dilediği her şeyi yapmakta özgür olması, kaba kuvvet yönetimidir. Biz uygar bir Devletin tek asli amacının "Birey Haklarını Korumak" olduğuna inanıyoruz. Dolayısıyla, yeni Anayasamızdaki Devlet, bireylerin Devlete delege ettiğinden başka hiç bir hakka sahip değildir.

Başka bir deyişle; yeni Anayasamız:

1. Devletin faaliyetlerini sınırlamak ve düzenlemek üzere yapılmıştır; bireylerin değil;
2. Devletin gücünün imtiyaz belgesi değil; bireylerin, bireysel kriminallere ve kriminalleşebilen siyasi yönetimlere karşı korunmasının garanti belgesidir.

Soru: Yeni bir siyasi sistem önerisinden bahsettiniz; açar mısınız?

Cevap: Anayasanın, bir ülkenin siyasi sistemini tanımladığını ve siyasi sistemin temel unsurlarının, Devlet ve vatandaşlar olduğunu söylemiştik. Geçerli Anayasamızın, Devlet ve vatandaş ilişkisini düzenlemede başarılı olduğunu söylemek imkansız. Bugün, vatandaşa karşı temel görevlerini aksatmakla kalmayıp, vatandaşın üretken faaliyetlerine ayakbağı olan bir Devlet ve bunun sonucu gayri-memnun bir vatandaşlar kitlesiyle karşı karşıyayız.

Yanı, bugünkü Anayasada öngörülen siyasi sistem, en iyimser tabirle, işlemez haldedir. Yeni bir Anayasa ihtiyacını aşikar kılan işaretlerden biri, siyasi sistemimizde artık kronik hale gelmiş hükümet buhranlarıdır. Bizim Anayasa önerimizdeki Başkanlık Sistemi, meselâ bu sorunu kökünden halletmektedir.

Soru: Başkanlık Sisteminin gelişi her sorunun çözümü olacak mıdır? Mesela, vatandaşların Devlet karşısındaki çaresizliği hakkında Anayasamızda neler içeriliyor?

Cevap: Vatandaş Devlet karşısında iki sebepten çaresiz hisseder. Ya, Devletten beklediği, asayiş gibi, meşru bir görev yerine getirilmemektedir. Ya da, vatandaşın düşünmek, üretmek ve mübadele etmek gibi meşru bir faaliyeti Devlet tarafından engellenmektedir. Vatandaş, günlük hayatında, en çok Devletin Yürütme Kuvvetiyle karşı karşıyadır. Vatandaş, yukarıdaki örnekteki gibi asayişten sıkıntılıysa, Devletin Yürütme Kuvvetinden sıkıntılı demektir. Yürütme, üstüne düşeni yapmıyorsa; ya görevini ihmal etmektedir, ya da o konuda gerekli yetkilerle donatılmamıştır.

Görevini ihmal eden bir Yürütme karşısındaki vatandaş, ihmal kriminal ölçülerdeyse Yargıya başvurmali; kriminal ölçülerde değilse bir dahaki seçimlerde Yürütmeyi cezalandırmalıdır. Yürütme ve vatandaş arasındaki ihtilaflarda Yargının bağımsız olabilmesi için Anayasal garantiler olmalı. Vatandaşın seçimlerle Yürütmeyi cezalandırabilmesi için, iki seçim arasında halkın tefrik edebileceği belirgin bir kadro söz konusu olmalı, bir kaç ayda bir değişen kadrolar değil.

Yürütme, gerekli yetkilerin yokluğu yüzünden görev yapamıyorsa, Yasama organı gerekli kanunları çıkarmalıdır.

Özetle, vatandaşın günlük hayatında Devletten beklediği görevlerin aksamadan yerine gelmesi için etkin bir Yürütme Kuvvetine ve bu kuvvetle koordinasyon içinde çalışan, fakat ona köstek olamayan bir Yasama Kuvvetine ihtiyaç vardır.

Vatandaş meşru bir faaliyetinde Devlet tarafından engelleniyorsa yine Devletin Yürütme Kuvvetiyle karşı karşıyadır. Bu engel bir kanuna dayanarak yapılıyorsa, vatandaşın bu meşru faaliyetini kutsayan ve Yasamayı böyle bir kanun yapmaktan alıkoyan bazı Birey Hakları yok demektir. Kanunsuz bir engel söz konusuysa, başvurulacak yer yine Yargı Kuvvetidir.

Görüldüğü gibi vatandaşların huzur içinde yaşayabilmesi, düşünebilmesi ve üretebilmesi için Devletin üç kuvvetinin birbirleriyle denge içinde çalışması ve Devletin istismarına karşı vatandaşların korunması için gayri-kabil-i müzakere bazı Birey Haklarının tanımlanmış olması gerekir.

Bizim Başkanlık Sistemimiz, böyle entegre bir siyasi sistem öngörmektedir. Bazılarının zannettiği gibi; Devlet Kuvvetleri içinden bir tek Yürütmenin kayırdığı, hükümdarsal yetkilerle donatılmış bir Başkanın diğer Kuvvetler üzerinde egemenlik kurduğu bir sistem önermiyoruz. Kuvvetlerin birbirinden tefrik edilebildiği, birbirinden gerçekten ayrıldığı, dolayısıyla adil ve etkin bir sistem öneriyoruz.

Soru: Meclisin gerekli kanunları çıkarmaktan çok, bir iş takip merkezi ve hükümet arayışları borsası haline gelmesi hakkında bir şey düşünüyor mu?

Cevap: Yürütmeyi Yasamadan kalın çizgilerle ayırmış olmamız; Başkanın sekreterlerinin (bugünkü bakanların) sadece Meclis dışından seçilecek olması; Başkanın doğrudan halk tarafından seçilip hiç bir güvenoyuna tabi olmaksızın görev yapacak olması; Meclis üyelerinin Yürütme üzerindeki gayri-meşru baskısını büyük ölçüde ortadan kaldıracaktır. Ayrıca Devletin ekonomik rolünü hemen hemen tamamen kaldırmış olmamız, Devleti bir çıkar kapısı olmaktan çıkaracaktır.

Meclisin yeni hükümet kombinasyonları borsası haline gelmesi ise, bildiğiniz gibi Başkanın kayıtsız şartsız dört yıl için seçilmesi yoluyla tamamen önlenmiştir.

Soru: Adalet mekanizmasının işlerliğini kaybetmesi konusunda, Anayasamızda neler içeriliyor?

Cevap: Adaletin işlerliğinin en önemli garantisi Yargı bağımsızlığıdır. Biz bunu, yargıçlara ömür boyu görev yaptırmak ve yüksek bir hayat standardı sağlayan maaşlarını Yasama ve Yürütmenin etkisinden uzak kılmak yoluyla gerçekleştiriyoruz.

Soru: Kuvvetleri gerçekten birbirinden ayırdığınızı söylediniz. Bunu nasıl bir mekanizmayla gerçekleştiriyorsunuz?

Cevap: Getirdiğimiz “Kuvvetler Ayrılığı” çerçevesini şöyle şematize edebiliriz:

1. Yasama, Yürütmeden ayırdır ve kanun yapabilmesi özelliğiyle en yetkili Kuvvettir. Ancak, Yürütme kösteklemesine karşı tedbirler getirilmiştir. Üstelik, Yürütme tarafından veto edilebilir.
2. Yürütme, Yasamadan ayrılmıştır. Yürütmenin başı (Başkan) Yasama Kuvveti tarafından değil halk tarafından seçilir. Başkanın Yasamayı veto etme yetkisi vardır; ancak, tasarrufları Yasama tarafından reddedilebilir.
3. Yargı, yasama ve Yürütmeden bağımsız hale getirilmiştir ve onları denetleyebilen bir statüdedir. Normal şartlarda ömür boyu görev yapan üyeleri, Yürütme tarafından atanır; ama sadece Yargı ve Yasama tarafından özel şartlarda görevden alınabilir.

Soru: Kuvvetlerin birbirinden çok fazla ayrılması durumunda, her birinin derebeyleşmesi ihtimalini yaratmış olmuyor musunuz?

Cevap: Kuvvetlerin hiç birinde diktatoryal bir iktidar yoğunlaşması önlemek için, Kuvvetlerin birbirlerini denetlemesi ve dengelemesini mümkün kılıyoruz. Bu meyanda şu tedbirler var:

1. Kuvvetlerin, özellikle Yasamanın, diğer Kuvvetler üzerinde maaş baskısı yaratmasını önlemek üzere Anayasal Maaş kurumu getirilmiştir. (Anayasal Maaş: Temsilciler, Başkan ve Yüksek Mahkeme üyeleri ve yargıçlara yüksek bir yaşam seviyesi sağlayan ve satın alma gücü görev süresince mümkün olduğunca sabit tutulacak şekilde kanunla düzenlenen ödeme.)
2. Temsilciler, Başkan, Yüksek Mahkeme üyeleri ve yargıçlar başka hiçbir göreve atanmamaktadır. (Mesela, Temsilciler kabine üyesi olamaz: Başkanın kabinesi Meclis dışından oluşturulur.)
3. Başkanın Anayasal Tardının Meclisçe onaylanmasında Yüksek Mahkeme Başkanı Meclise başkanlık edecektir.
4. Kuvvetlerin birbirlerinin üyelerini görevden alması, Anayasal Tard kurumuyula kontrol altına alınmıştır. (Anayasal Tard: Temsilciler, Başkan, Yüksek Mahkeme üyelerinin ve yargıçların görevden alınmasının, belirli suçlardan mahkumiyete ve bu mahkumiyetin Meclis 2/3'ünce onaylanmasına bağlanması.)
5. Başkan ve Yardımcısının her ikisinin birden görev dışı kalmaları halinde, o başkanlık dönemini tamamlamak üzere Meclis'çe Başkan seçilecektir. (Meclis içinden veya dışından)
6. Başkan Yüksek Mahkeme üyelerini atayabilecek, fakat görevden alamayacaktır.

7. Başkanın Meclisi veto hakkı, Meclisin başkanın atamasını reddetme hakkı vardır.

8. Yüksek Mahkemenin yaşlılık ve sağlık hali gerekçeleriyle, kendi üyelerini veya yargıçları görevden alma kararlarını, Meclisin reddedebilme yetkisi vardır.

Soru: Siyasi seçimlerin istikrarsız sonuçlar vermesi, seçimlerin olağanüstü kırıncı geçmesi, yenileme veya erken seçimler dolayısıyla sık sık seçim yapılması, seçim sisteminin halkın gerçek tercihlerini yansıtmayan sonuçlara yol açtığı konularında düşünülmüş tedbirleriniz var mı?

Cevap: Getirdiğimiz seçim sistemiyle hem siyasi istikrar sorununa çare bulunuyor, hem de halkın gerçek tercihlerinin sonuçlara yansımaları sağlanıyor. Şöyle ki:

1. Temsilcilerin mutlaka halkın çoğunluğunun oylarıyla seçilmeleri için, dar bölge ve iki turlu seçim sistemi öneriyoruz.

2. Başkanın mutlaka halkın çoğunluğunun oylarıyla seçilmesini sağlamak için iki turlu Başkanlık seçimi öneriyoruz.

Ayrıca; yenileme seçimlerinin ancak Meclis genel üye sayısının %25 eksilmesi halinde yapmak suretiyle seçim sıklığını da düşürmüştük.

Bu istikrar tedbirlerini aynen Yerel Yönetim seçim esasları için de öngördük.

Soru: Bugün Devletin yozlaştığı ve vatandaşlara keyfi davrandığı bir gerçek. Sizin sisteminizde başka türlü olmasını ne garantiliyor?

Cevap: İyi niyetli olmayanların Devlet görevlisi olmasını tamamen önlemek imkansız. Ama böylelerinin elini kolunu bağlayan, işlerini zorlaştıran tedbirler mümkün.

Bu konuda yapılabilecek en önemli şey, Devleti asli görevlerine çekmektir. Çünkü adalet, asayiş ve savunma konularında yozlaşılabilir çok az alan vardır. Devletin en büyük keyfilikleri sergileyebildiği, en yozlaşabildiği alan ekonomide var olduğu alandır. Bu meyanda getirdiğimiz tedbirleri şöyle özetleyebiliriz.

1. Devletin temel görevi, Birey Haklarının korunmasına indirgenmiştir.

2. Bugünkü anlamında Temsilci dokunulmazlığı kaldırılmış ve yerine Meclis faaliyetleri dokunulmazlığı getirilmiştir.

3. Savaş hali dışında vergi haddi, %10'la sınırlandırılmıştır. Verginin sadece Vatandaşların Birey Haklarını iç ve dış tehditlere karşı korumak üzere alınabileceği ilkesi getirilmiştir.

4. Devletin Dış Ticareti düzenleme yetkisi, sadece savaş halinde tanınmıştır.

5. Seçim Kanunlarındaki ve Anayasal Maaş kanunlarındaki değişiklikler, bir dahaki yasama döneminde ve o döneme ait seçimlerde değil, ancak ondan da sonraki yasama döneminde ve o döneme ait seçimlerde geçerli kılınmıştır.

6. Anayasa değişiklikleri ancak bir sonraki yasama döneminde yürürlüğe girebilecektir.

Soru: Birey Haklarının sadece bi sayfa içinde ifadesi mümkün müdür? Bazı hakları ifade etmemiş olma riskiniz yok mu?

Cevap: Tam tersine. Haklar listemiz sadece bugünkü Anayasamıza göre değil, uygar ülkelerin Anayasalarına ve ünlü İnsan Hakları dökümanlarına göre dahi daha genişletilmiştir. Bunu kısa bir listede gerçekleştirmemizin sırrı, bu işi kavramsal bir şekilde formüle etmek suretiyle Hakları kapsayıcı kılmamızdadır.

Mesela, “Hiç bir grubun bireyi, o gruptaki bireylerin tamamının veya bir kısmının, niteliksel veya niceliksel özelliklerinden dolayı, yaptıklarından veya yapmadıklarından dolayı, daha az veya daha çok hakka sahip değildir.” şeklindeki bir ifadeyle; hem, Hakların gruplara değil bireylere ajt olduğu, dolayısıyla üye sayısının nicelik ve niteliğinden kaynaklanan sebeplerle, bir grubun bireylerine özel bir hak verilememesi veya bir haktan mahrum kılınamazlığı ilkesi (İstihdam kotalarının, ayrımcılığın vs. mümkün olamaması.); hem de, “Suçların Şahsiliği” ilkesi ifade edilmiştir. Üstelik daha da genişletilmiş bir Haklar Listesi ortaya konmuştur. Meselâ;

1. Kadına eşitsiz muamele yapan bugünkü vatandaşlık tanımı yerine, uygar ve geri alınamayacak kadar kutsal bir vatandaşlık tanımı getirilmiştir.
2. Din ve Devlet işleri ayrılığı sarahate kavuşturulmuştur.
3. İfade özgürlüğünün sınırlanamazlığı ilkesi getirilmiştir. (Savaş halinde, askeri haberler hariç.)
4. Üretim ve ticaretin sınırlandırılmazlığı ilkesi getirilmiştir. (Savaş halinde, dış ticaret hariç.)
5. Gözaltı süresinin kolluk kuvvetlerince istismarını, dolayısıyla Devleti yozlaştıran bir kolaycılığı ve keyfililiği getiren usulleri önleyecek tedbirler getirilmiştir.
6. Aynı suçtan ikinci defa hürriyeti kısıtlayacak bir ceza mahkumiyeti alacak biçimde yargılanılamayacağı ilkesi getirilmiştir.
7. Habeas Corpus ilkesinin her hal ve şartta geçerliliği tanınmıştır. (Tutuklu kişinin tutukluluk halinin yargıç tarafından gözden geçirilmesini isteme hakkı ve yargıcın, tutuklu kişinin mahkeme önüne getirilmesini emretme yetkisinin hiç bir hal ve şartta sınırlandırılmazlığı).
8. Çocuklar, zihnen ve bedenen özel korumaya alınmıştır.

Aşağıda listelenen temel insan hakları belgelerindeki bütün haklar -jüri hariç- özlere itibariyle Anayasa önerimizde yer almıştır:

Magna Charta, 1215

The Bill of Rights, British Parliament, 1689.

Declaration of Independence, Thomas Jefferson, 1776.

Virginia Constitution and Declaration of Rights, 1776.

Declaration des Droits de l'Homme et du Citoyen, Assemblée Nationale, 1789.

Rights of Man, Tom Paine, 1787,1791.

Universal Declaration Of Human Rights, United Nations,1948.

Soru: Görüldüğü kadarıyla Amerika Birleşik Devletleri Anayasası model alınmış. Başka bir toplumun şartlarına göre yazılmış bir Anayasa, Türkiye için ne derece geçerli olacaktır? Toplumumuzun Amerikan toplumunun olgunluğunda olduğu söylenebilir mi?

Cevap: Amerikan Anayasasını model aldığımız doğrudur. Ancak, Anayasamızda yer alan bütün hususların, daha bu Anayasa önerisi ortaya konmadan önce, programımızda ve parti politikamızı anlatan çeşitli kitapçıklarda, aslen yer aldığını hatırlatmak isteriz.

Ayrıca, Amerikan Anayasasında yer alan bazı kusurları da düzelttik. Mesela,1992'de Ross Perot'nun oyları bölmesi yüzünden halkın çoğunluğunun oylarını almadan Başkan seçilen Bill Clinton olayı bizim iki turlu Başkanlık seçimiyle önlenmiştir.

Başkanla Senato arasında zaman zaman kör dövüşü doğuran ve halkı bıktıran, Atama Onaylanması sistemini, 2/3 çoğunlukla atama reddetmesi haline getirerek önledik.

Yine Amerikan Anayasasındaki boşluklar yüzünden 1932'de başlayan şiddetli Devletçilik uygulamaları halinde ortaya çıkan Yürütme ve Yasama suiistimalleri; bizim Anayasamızda gerek Yürütme ve Yasamanın tahdidi yoluyla, gerekse Birey Haklarında yer alan maddelerle önlenmiştir.

Birey Hakları listesi de Amerikan Haklar Senedinden daha geniştir. Özetle, önerdiğimiz Anayasa, Amerikan Anayasasından daha tutarlı ve zengindir.

Böyle bir Anayasanın bizim toplum için ne derece uygun olacağı sorusunun cevabı şudur: Türkiye Cumhuriyeti insanları, ne derece bir beyin ve gövdeye sahiplerse o derece uygundur.

1787'de yazılan ve dünyanın ilk yazılı Anayasası olma şerefini taşıyan Amerikan Anayasasının ve politik sisteminin bir özelliği vardır. Dünyanın diğer siyasi sistemleri; çoğu zaman bilinçli bir gayret olmaksızın, bir takım tarihi olayların mirası içinde, zorlamasıyla tedricen meydana gelmiştir.

Amerikanın Kurucu Ataları; hem siyasetçi hem de filozof olmalarından kaynaklanan bir özellikle, oturup düşünmüşler, tartışmışlar; insan denen varlığın ne olduğu sorusunu cevaplamışlar; böyle bir varlığın nasıl bir siyasi sistem içinde kendi tabiatına uygun yaşayabileceğinin prensiplerini ortaya koymuşlar; ve bu prensiplerin nasıl bir siyasi sistem emrettiğini bulmuşlardır.

1787'deki Amerikan politik sistemi, ne 1776 Bağımsızlık Bildirgesi'nden önce Amerikan kolonilerine damgasını vurmuş İngiliz sistemidir, ne de 1776'dan sonra Bağımsızlık Savaşı sırasında ortaya çıkan sistemdir.

Tarihte ilk defa, bir grup insanın tasarlayarak kurduğu bir sistemdir.

İşte-o yüzdendir ki, dünyanın bütün ülkeleri hem kendi içlerinde hem kendi aralarında birbirlerini yerken, Amerikan siyasi sistemi, insanların 220 sene boyunca huzur ve refah içinde yaşattır. Bir istisna olarak görülebilecek İç Savaşları dahi, kurucularının ister istemez bilinçli bir şekilde erteledikleri bir problemin (kölelik)hallinden kaynaklanmıştır.

Amerikan halkına uygun olan bir Anayasanın bize uygun olup olmayacağı sorusunu cevaplamış olduk.

Ama şunu da ilave edelim ki, 220 sene önceki Amerikan Halkının, bizim bugünkü halkımızdan daha olgun olduğunu söylemek için tarih bilmemek gerekir.

Soru: Anayasanızın planı Anayasal hukuk normlarına pek uymuyor; bugünkü Anayasamızda yer alan bazı bölümler yok. Tamamının üç daktilo sayfası olması bir takım hususların atlandığı izlenimini veriyor. Dilinin hukuk dilinden uzak olduğu görülüyor. Bu konularda bir şeyler söyleyebilir miydiniz?

Cevap: Kastettiğiniz bugünkü Türkiye Anayasa ve Avrupa Anayasaları hukukuysa haklısınız. Bu Anayasaların, sanki kanunlarmış gibi müeyyideler kırk ambarı olmasından kaynaklanan bir normları ve uzunlukları vardır. Ama Amerikan Anayasal hukukunun normu budur. Amerikan Anayasası, Federal Sistem ve Çift Meclisle ilgili hususlar çıkarıldığında, aşağı yukarı bizimki uzunluğundadır.

Bazı konuları atlamış olduğumuz eleştirisine vereceğimiz cevap, başka bir çok eleştiriye de verilebilir. Her şeyden önce kanun ve Anayasa arasındaki farkın bilinmesi lazım. Bizim Anayasamız basittir; dört maddeden ibarettir. Üç maddesi Kuvvetlerin kuruluş ve yetkilerine ayrılmıştır; dördüncüsü Birey Haklarıdır.

Şimdi soralım. Kuvvetlere hangi gerekli yetki verilmemiş veya hangi gereksiz yetki verilmiştir? Birey Haklarımızda ne eksiktir? Bir Anayasa eleştirisi ancak bu noktalardan yapılabilir. Şunu gururla ifade edelim ki, bu açılardan Anayasamız, insanlık tarihinin bütün tecrübelerini nazarı dikkate almıştır; eksiği veya fazlası yoktur. Eksik zannedilebilecek hususların, eğer dikkat edilirse, Anayasa konusu değil, kanun konusu olduğu görülecektir.

Doğru bir Anayasa, bazı spesifik detayların değil bir felsefenin ifadesi olmak gerekeceğinden, kanun gibi yazılmaz; dili, kanun dili olmaz. Bizim Anayasamız da Liberal felsefenin, yani parti programımızdaki felsefenin bir ifadesidir.

Hukukçular tarafından da yazılmamıştır. Burada, enteresan bir tarihi tesadüften bahsedelim. Dünyanın en istikrarlı Anayasası olan Amerikan Anayasası da, tartışmalarına bir çok önde gelen hukukçu politikacılar katılmış olmakla birlikte, profesyonel hukukçu olmayan ve eğitimi klasik edebiyat olan dördüncü Başkan James Madison tarafından yazılmıştır.

Soru: Başkanlık Sisteminin Amerika'dan başka denendiği hiç bir ülkede yürümediği görülüyor. Bizde de aynı akıbete uğrayamaz mı?

Cevap: Bu iddia tamamen bir mittir. Bu iddiaya kanıt olarak Güney Amerika ülkeleri verilir. Özellikle de Şili. Şili'de Başkanlık Sistemini öngören Anayasa 1825'de kabul edilmiştir. Şili'nin 1825'den 1973'e kadar, bir buçuk asır, Başkanlık Sistemine sahip olmayan ülkelere kıyasla büyük bir istikrar içinde olduğu görülür.

Ama, Başkanlık Sistemi bir tek formül değildir. Gerek Amerikan Anayasası, gerekse Şili Anayasası, Başkanın seçimi konusunda değişik kusurlara sahiptir. Her ikisi de iki türlü değildir. Çoğunluğun oyunu alamasa dahi; bir aday, Amerika'da doğrudan, ilk ve tek turda halk tarafından seçilir.

Şili'de ise ilk ve tek turda, en çok oy alan iki aday arasında Kongre tarafından seçilir.

1970 seçimlerinde Allende'nin 5 sol partiden oluşan Halk Birliği %36 2 oyla, Muhafazakar Parti den %1,3 daha fazla oy alır. Kongre'deki çoğunluğu, (%62,7), Muhafazakar Parti (%34,9) ve Hristiyan Demokrat Parti (%27,8) oluşturur. Kongre, en yüksek oy alanı seçmek zorunda olmadığı halde, demokratik teamüle uyararak Allende'yi seçer. Karşısındaki bu çoğunluğa rağmen, büyük bir pervasızlıkla Anayasa ihlallerine girişen Allende, demokrasiyi yok edip ülkeyi Marksist bir diktatörlüğe dönüştürmeğe girişir.

Temel endüstriler devletleştirilir; yabancı yatırımlardan bazıları karşılıksız kamulaştırılır; sendika, öğrenci ve köylü derneklerinden hiç birindeki seçimlerde Halk Birliği adaylarının kaybetmesi halinde bu örgütler lağvedilip yerine hükümet destekli örgütler kurulur ve devlet parası ve temsil yetkisi onlara tanınır; basın üzerinde baskı kurulur; okullara Marksizm-Leninizm mecburi ders olarak koyan bir eğitim reformu yapılır; Latin Amerika'nın her tarafından on binlerce silahlı milis hükümet müsamahasında ülkeye dolur, sokaklarda tehditkarane devriyeler yapar; mahkeme kararları hiçe sayılır; Yüksek Mahkemenin Anayasa aykırılık kararları yok sayılır; Küba büyükelçiliği kadrosu, şili Dış İşleri Bakanlığı kadrosunu sayıca geçer; 1973 seçimlerine hükümetçe hile karıştırılır, muhalefetten tutuklamalar yapılır; enflasyon alır başını gider; ev kadınları, esnaf şiddetli protesto gösterilerine girişir.

şimdi soralım. şili darbesinin sebebi, Başkanlık Sistemi midir yoksa bir despot taslağı mı? Veya bir despotun oy çokluğu alamadığı halde iktidara gelebilmesi mi?

İki turlu Başkanlık seçimi bu tür kazaların panzehiridir. Tarihte hiç bir despot, ne kadar sinsice davranırsa davranırsın, halkın %51'inin oyunu alarak iktidara gelmedi.

Soru: Başkanın keyfileşmesi ya da daha kötüşü diktatörlüşmesi tehlikesi nasıl önlenecek? Başkan, bazı Başkanlık Sistemlerinde rastlandığı gibi Anayasayı ihlale girişirse ne yapılabilir?

Cevap: Birincisi, Başkan kanunlar dahilinde. çalışmak durumundadır. Kanunları ihlal ederse suç işlemiş olur ve hiç bir dokunulmazlığa sahip değildir. Başkanlıktan alınması mümkün olmayabilir; çünkü suç Anayasal Tard'a konu olmayabilir. Ama cezai sorumluluğu vardır.

Esasen Meclisin gücü, Başkanın keyfileşmesini veya diktatörlüşmesini engelleyecek en önemli unsurdur. Eğer Başkan keyfi davranma alanı yaratan bir kanun varsa, Meclis bu kanunu kaldırabilir. Eğer, bir kanun boşluğundan ya da yokluğundan yararlanarak keyfileşiyorsa; kanun değişikliğiyle veya yeni kanunla bu önlenebilir.

Burada görölüyor ki, Başkan ve Meclis ayrı siyasi görüşlerde de olsalar, karşılıklı iyi ilişkilerde bulunmak durumundadırlar. Başkanın kanun teklif edememesi ve fakat yeni kanunlara ihtiyaç duyabilecek olması, tayinlerinin Meclisçe reddedilme ihtimali, yine Başkan Meclis ilişkisinin dostane olmasını gerektiren bir garantidir.

Başkanın, Anayasayı ihlal etmesi ise elbette Anayasal Tard'ı getiren bir suçtur ve kaderi Meclisin elindedir.

Fakat, Başkanın iyi görev yapması için en önemli garanti, tekrar seçilme endişesidir.